

LANA WACHOWSKI: MÁTRIX: FELTÁMADÁSOK

Komfortos nyúlüreg

BASKI SÁNDOR

LANA WACHOWSKI EGYSZERRE PRÓBÁLTA MEG FOLYTATNI A MÁTRIXOT ÉS KOMMENTÁLNI A VÁLLALKOZÁS LEHETETLENSÉGÉT.

Majdnem egy időben került mozikba két, rajongói nosztalgiára építő blockbuster. A *Pókember: Nincs hazaút* alkotói sajátos stratégiát választottak a korábbi adaptációk ünneplésére: áttemelték filmjükbe *Pókember* két előző inkarnációját, illetve a kapcsolódó főgonoszokat. Számításuk bevált, a közönség sok helyen álló ovációval ünnepelte a mémkompatibilis pillanatokat.

A *Mátrix: Feltámadások* újrázásait mind a nézők, mind a kritika sokkal hűvösebben fogadta, holott a várva várt negyedik részt jegyző Lana Wachowski az összes olyan dramaturgiai és vizuális összetevőt reprodukálta, amely hozzájárult az 1999-es *Mátrix* kultuszához, beleértve a főbb karakterek feltámasztását.

Wachowski ugyanakkor nem egy hagyományos sequelben gondolkodott. Filmje azzal indít, hogy kimondja, a *Mátrix* folytathatatlan, kultusza megismételhetetlen, és ha meg is születik az új epizód, az csakis az eredeti kontextusában lesz értelmezhető. A *Mátrix: Feltámadások* ezzel a felfokozott rajongói elvárásokat, és egyben a saját mesterművének kannibalizálására kényszerülő rendező alkotói pozícióját is kommentálja.

Utóbbi különösen akkor izgalmas aspektusa a történetnek, ha tudjuk, hogy nemcsak a játékfejlesztőként dolgozó Neo kapott ultimátumot a filmbéli Warner Bros.-tól – ha nem folytatja egykori nagy sikerét, a *Mátrix* nevű játékot, akkor rábízák másra –, de Wachowskit is ezzel a dilemmával szembesítették az igazi Warner Bros. fejesei.

A negyedik rész felütése ebből a szempontból nem a modern *soft reboot*ok vagy a *rejtett remake*-ek, hanem a *Twin Peaks* harmadik évadának koncepcióját követi. David Lynch is visszaidézte a sorozat ikonikus momentumait, de kiüresített formában – a katatón Cooper ügynök személyiségéből csak a kávé és a pite iránti rajongás maradt meg –, ezzel kommentálva az üres nosztalgia iránti vágyat. A megfáradt, megöregedett Neo is csak árnyéka önmagának, miközben kollégái éppen azt elemzik a meetingeken, hogy mitől is működött annak idején a *Mátrix*, és hogyan lehetne még egy bőrt lehúzni róla.

Maga a történet is ugyanúgy indul, mint az 1999-es eredeti, ugyanazt a nyitójelenetet láthatjuk egy (ál-)Trinityvel, később pedig konkrét képsorok villannak be a trilógiából, mint ha azt akarná jelezni az író-re-

dező, hogy nincs értelme *újratölteni* az eredetit – aki csak nosztalgiázni akar, az nézze inkább újra. Ugyanilyen szimbolikus gesztusnak tekinthető a talán legkulcsosabb vizuális megoldás, a *bullet time* újrahazsnosítása is. Míg az eredetiben Neo ezzel a technikával tudott felülkerekedni az ügynökökön, legfőbb fegyverét itt ellene fordítják, vagyis, ami egykoron az akciójeleneteket megfűszerező menő látványosság volt, mostanra olyan kötelező védjeggyé vált, amibe szinte „bele-*ragad*” a tehetetlen főhős.

Wachowski ugyanakkor nem akarja teljesen dekonstruálni az örökségét – a stúdió nem is engedné –, így miután a metafelütésben kijelenti, hogy az eredeti nem folytatható hasonló modorban, mégiscsak megkísérli tovább építeni a mítoszt egy hagyományos sequel keretei közt, ami a gyakorlatban az 1999-es film alaphelyzetének újrajátszását jelenti, csak sokkal fantáziaszegényebb akciókulisszák közt. Az emlékeit vesztett Thomas Andersonnak ismét be kell vennie a piros tablettát az új, digitális Morpheus közreműködésével, hogy rácsodálkozhasson a valóságra, fő ellenlábasa pedig megint csak a renegát Smith ügynök, illetve Az Építész 2.0-ás verziója, Az Elemző. Frissítésre került a *Mátrixon* kívüli világ is, a Zion helyébe lépő lakói megtanultak együttműködni a gépekkel, ami jelentős elmozdulás a bináris világképet sulykoló eredeti filmhez képest. Eközben viszont az elmúlt 22 év társadalmi-technológiai változásaira, arra, hogy ma már az emberiség jelentős része a jogairól lemondva, önként merül el a közösségi média mátrixában, csak szórványosan utal a film.

A *Mátrix: Feltámadások* műfaji hiányosságait Wachowski azzal próbálja kompenzálni, hogy mindent Neo és Trinity kapcsolatára tesz fel, azt sugallva ezzel, hogy a trilógiából leginkább az érzelmi mag az, ami megőrzésre méltó, és ha ezt a felemelő románcot sikerül tovább írni, akkor már volt értelme kockára tenni a *Mátrix* örökségét.

MÁTRIX FELTÁMADÁSOK (The Matrix Resurrections) – amerikai, 2021. Rendezte: **Lana Wachowski**. Írta: **Lana Wachowski, Aleksandar Hemon**. Kép: **John Toll**. Zene: **Tom Tykwer**. Szereplők: **Keanu Reeves** (Neo), **Carrie-Anne Moss** (Trinity), **Jessica Henwick** (Bugs), **Jonathan Groff** (Smith), **Neil Patrick Harris** (Az Elemző), **Yahya Abdul-Mateen II** (Morpheus). Gyártó: **Warner Bros.** Forgalmazó: **InterCom. Feliratos. 148 perc.**

„Legfőbb fegyverét fordítják ellene”

